

Med denna skrivelse vill Matfiskodlarna redogöra för vad som ska anses vara bästa möjliga teknik vid produktion av matfisk avseende arten regnbåge.

Bakgrund

Vid en etablering av en fiskodling, utökning av odlingsvolymen eller omprövning av ett tidsbegränsat tillstånd, ska sökande bolag redovisa den odlingsteknik de avser nyttja.

Enligt Miljöbalken skall bästa möjliga teknik, nedan förkortat BAT vilket betyder best available technology, användas för att minimera miljöpåverkan. I detta begrepp ingår dock att tekniken även skall innebära en rimlig kostnad för bolaget och att verksamheten skall kunna påvisa ekonomisk bärkraft. Det finns ingen generell BAT utan tekniken måste väljas efter den verksamhet som skall bedrivas och utifrån de specifika förutsättningar som råder.

Till exempel innebär BAT för ett flertal varmvattensarter odling i landbaserade anläggningar. För kallvattensarter, dit regnbågen hör, sker sättfiskproduktionen på land. Detta är BAT för denna typ av odling och mångårig erfarenhet visar tydligt att dessa anläggningar är ekonomiskt bärkraftiga.

Men när sättfisken blir tillräckligt stor kommer en brytpunkt då fisken flyttas ut i kassar. Från och med denna storlek och fram till slakt av den färdiga matfisken är BAT odling i öppna kassar. Således finns det inte en allennarådande BAT utan detta avgörs av förutsättningarna där hänsyn måste tas till bl.a. art och storlek på fisken.

I texten nedan hänvisas till RAS vilket är en förkortning av recirculating aquaculture systems. RAS är en produktionsmetod som används i vissa landbaserade anläggningar där vattnet pumpas runt i odlingen och återanvänds efter att ha passerat mekaniska och biologiska filter som fångar upp partiklar och lösta näringsämnen. Vattnet luftas och syresätts innan det går tillbaka till fisktankarna igen. De recirkulerande systemen är betydligt mer kostsamma att etablera och även att driva. Norska beräkningar för lax anger en ökad kostnad på upp till 10 NOK/kg jämfört med odling i öppna kassar. Tekniken med RAS har tillämpats under många år men har inte kunnat påvisa ekonomisk bärkraft vid produktion av slaktfärdig storlek av regnbåge. Ett flertal exempel nedan styrker det påståendet.

Det är en vanligt förekommande synpunkt från de som motsätter sig matfiskodling i öppna kassar vid framför allt förhandlingar i Mark- och miljödomstolarna (MMD) att BAT skulle vara landbaserade recirkulerande anläggningar (RAS) för produktion av matfisk. Det har dock inte vid något tillfälle varit MMD:s bedömning (se Mål M1373-15 m.fl.), vilket baserats på att det inte finns något som stöder påståendet att RAS har ekonomisk bärkraft. Tvärtom är de odlingar som hänvisats till antingen under projekterande eller har drivits med flerårig ekonomisk förlust.

Några aktuella exempel och dombeslut där BAT finns med

Ur det senast meddelade beslutet från MMD hämtar vi följande exempel: Sportfiskeklubben Jämmtrollarna menar i Mål nr M621-16 att *"Norge, Danmark, Åland och Polen har byggt och bygger f.n. RAS-anläggningar i stor omfattning."* I domen framgår inte vad som stöder denna teori.

Intresseföreningen Storsjöns Skydd anger som stöd för BAT i Mål nr M621-16 en anläggning som projekteras men som vid dagen för förhandlingen, ännu inte lämnat in sin miljökonsekvensbeskrivning och därmed inte är i drift.

Vi väljer att fördjupa oss i det som Länsstyrelsen i Jämtland (LST) anger som stöd för sina påståenden i förhandlingen med MMD och som sedermera blev Mål nr M621-16. LST anser att bästa möjliga teknik idag för matfiskodling av röding och regnbåge är landbaserade anläggningar med RAS-teknik. Vilka anläggningar och bolag som avses är enligt deras egna redovisning bl.a. de som nämns nedan:

Blåfjell AS i Norge, 4000 ton. Detta är ett vilseledande och direkt felaktigt påstående av LST. Vid dagen för förhandlingen var bolagets årliga tillstånd 400 ton producerad röding. Under 2016 har bolaget börjat odla sättfisk i en mycket begränsad skala i syfte att testa anläggningen. För att rimligen bedöma företagets ekonomiska bärkraft behöver flera års produktion och försäljning av matfisk kunna styrka LST:s påstående.

Langsands Laks AS i Danmark som etablerades 2011. De senaste tre årens omsättning är 0 DKK. Den sammanlagda förlusten under samma tid uppgår till 31 451 kDKK. Under samma period har ägarna tillfört aktiekapital om ca 20 000 kDKK.

Bell Aquaculture producerar 1000 ton regnbåge och har varit aktiva sedan 2005. Trots detta har de vid upprepade tillfällen haft ekonomiska problem. Så sent som 2015 stämde de på över 200 000 USD av en av sina leverantörer eftersom de underlåtit att betala sina fakturor. Värt att notera att det förekommer fler leverantörer som inte fått betalt för sina fordringar.

Danish Salmon AS i Danmark har under de senaste tre verksamhetsåren omsatt 0 DKK, ansamlad förlust för samma tid uppgår till 51 583 kDKK.

Fifax AB på Åland är en relativt nyetablerad verksamhet. I november 2015 sattes den första fisken in i anläggningen. Fifax fick vid etableringen, 1 050 kEUR i stöd från landskapsregeringen.

I december 2016 har företaget inlett en nyemission där målet är att få in ytterligare 4 000 kEUR. Den förra nyemissionen var på 1 000 kEUR. Bolagets skulder uppgår 2015 till 12 400 kEUR. Den etablering som beräknades kosta ca 17 000 kEUR har efter alla nyemissioner börjat närma sig kostnader om ca 30 000 kEUR och bolaget har fortsatt bristande likviditet vilket har inneburit att leverantörer inte fått betalt. VD:n har avgått och delar ur styrelsen har bytts ut. Anläggningen har driftproblem och Fifax överskrider tillåtna gränsvärden eftersom de inte renar sitt utgående vatten tillräckligt och hotas därför av vite om inte problemen åtgärdas. Bara ett av elva vattenprover på avloppsvatten från juli till december klarade sig under gränsvärdet samtidigt som bolaget släpper ut stora mängder processvatten. I juli månad dog 50 ton fisk på anläggningen till följd av ett strömavbrott. Strömavbrottet satte igång en kedjereaktion som ledde till att fiskarna dog i syrebrist. Idag nyttjas endast ca 1/3 av anläggningens kapacitet.

För enkelhetens skull avstår vi från att kommentera ett flertal satsningar som LST anger i sin redovisning men som ännu inte etablerats. Sålunda tar sig LST friheten att motivera sin syn på BAT även med bolag som inte finns.

Slutsatsen kan inte bli annat än att LST anser att ett fiskodlingsbolag ska etableras på grunderna som anges ovan!

Från Länsstyrelsens föredragning hämtas följande citat:

- *Landbaserad fiskodling kan vara ekonomiskt hållbart, genom att den genererar positivt rörelseresultat och har en produktionskostnad lägre än i öppna kassar, genom hög prestanda och fullt kapacitetsutnyttjande.*
- *Med hög prestanda, är det möjligt att täcka ett relativt stort lån för nyinvesteringar i anläggningen enbart genom intäkterna från företaget.*
- *Landbaserad odling är bästa tillgängliga teknik, ett väl beprövat ekonomiskt rimligt alternativ med betydligt mindre konsekvenser för miljön.*

Andra satsningar på matfiskodling i Sverige som brukar förekomma i debattartiklar och vid en del överklaganden av beslut från MPD och MMD, är den planerade landbaserade laxodlingen om 2000 ton i Simrishamn. Bolaget Boxelle AB som i artiklarna nämns som det bolag som står bakom satsningen i Simrishamn försattes 2016-12-23 i konkurs. En av entreprenörerna som anges vara den som besitter kunskap i fiskodling har tidigare tvingats försätta ett bolag i konkurs och hans övriga aktiva bolag inom branschen har de senaste åren sammanlagt endast omsatt några hundra tusen kronor.

Även nämns vid ett flertal tillfällen den planerade landbaserade fiskodlingen i Gamleby utanför Västervik. Länsstyrelsen har tidigare avslagit ansökan med motivering att utsläppen skulle bli för stora.

En RAS-anläggning som drivs som pilotprojekt finns utanför Värnamo. Även den har lyfts fram som stöd för att RAS är BAT. Bakom satsningen står ett norskt bolag, Aqua Contractor International AS. Bolaget har de senaste fem åren omsatt 15 kNOK. Det bolag som äger och ska driva anläggningen heter ACI Sweden AB och etablerades 2015 men har ännu inte lämnat in sin första årsredovisning. Anläggningen i Värnamo har vid årsskiftet varit i drift i ca ett halvt år. Efter samtal och mailkontakt med styrelseordföranden har vi lovat att inte mångfaldiga ytterligare information. Den information vi har tagit del är riktad till aktieägare och partners. Det är ett spännande projekt som vi kommer följa.

Ekonomins grunder

Grundläggande för allt företagande är ekonomisk bärkraft och en rimlig avkastning på investeringen. Företag, stora som små, som har förutsättningar att över tid gå med vinst har goda möjligheter att attrahera externt kapital. Men genom att återkommande ifrågasätta den produktionsmetod som visat sig ha förmåga att på marknadsmässiga villkor producera livsmedel försvåras den nationella ambitionen att öka matfiskproduktionen.

Upplysningscentralen (UC) som ägs av de svenska bankerna släppte 2016, genom sitt dotterbolag UC Affärsfakta AB, en branschrapport med de 51 största vattenbruksföretagen i Sverige. I den rapporten framgår att endast regnbågsodlare som odlar i öppna kassar är ekonomiskt bärkraftiga.

Sammanfattning

Denna skrivelse om BAT avser arten regnbåge. Det finns många andra arter som med framgång kan och bör odlas i RAS. Flera av de bolag samt de länkar som finns nedan avser odling av annan art än regnbåge. Därav ska de egentligen varken användas som argument för eller emot BAT för regnbågsodling. De finns endast med i vår skrivelse eftersom LST tagit med dessa med hänvisning att de anser dem odla med BAT.

Inget av de bolag som LST redovisade i sin motivering att BAT' citat *Landbaserad odling är bästa tillgängliga teknik, ett väl beprövat ekonomiskt rimligt alternativ med betydligt mindre konsekvenser för miljön* uppfyller enligt oss kriterierna för *ett väl beprövat ekonomiskt rimligt alternativ*.

Tvärtom visar den ovanstående sammanställningen av de bolag som odlar i RAS att dessa på intet sätt kan påvisa ekonomisk bärkraft. De är konkursmässiga och flertalet existerar endast på grund av mycket kapitalstarka ägare. De fiskodlingsverksamheter som är i drift idag har tillstånd enligt miljöbalken. Detta innebär både att bolagen bedöms använda bästa möjliga teknik och att den påverkan som verksamheten medför inte överskrider vad som är tillåtet.

Avsikten med denna skrivelse är att redogöra för att ekonomisk bärkraftig matfiskproduktion sker i öppna kassar. Det finns inget som styrker att RAS kan anses vara ekonomiskt bärkraftigt, därmed är inte heller dessa odlingsmetoder BAT för matfiskodling.

Vilken teknik som är BAT är dock beroende på vilken fiskart, storlek av fisk som skall odlas och vi vill därmed tydliggöra att vår inställning till RAS på intet sätt är generellt negativ, men vi måste ha ett sansat och realistiskt förhållningssätt till verkligheten.

Slutsatsen är därför entydig - ekonomiskt bärkraftiga matfiskodlare, stora som små, har sin produktion i öppna kassar!

Källförteckning

MMD: dom meddelad 2016-11-17 Mål nr M1373-15

Miljöprövningsdelegationen: delgivning beslut 2015-12-11 Dnr 551-6992-122313-125

MMD: dom meddelad 2010-07-02 Mål nr 1406-9

MMD: slutligt beslut 2017-01-25 Mål nr M621-16

<http://www.proff.dk/regnskab/langsand-laks-as/hvide-sande/akvakultur/14567296-1/>

<https://www.undercurrentnews.com/2015/05/22/questions-over-bell-aquacultures-apparent-vanishing-act-lawsuits/>

<http://www.proff.dk/regnskab/danish-salmon-as/hirtshals/akvakultur/14497672-1/>

<http://supermiljobloggen.se/nyheter/2014/10/fiskodlingar-pa-land-en-win-win-situation>

<http://www.pressen.se/6758559.html>

<http://www.alandstidningen.ax/nyheter/andra-nyemissionen-pa-ett-ar>

<http://www.pressen.se/6514298.html>

http://old.regeringen.ax/.composer/ls-prot/NARING/2015/N3015E10_280415.html

http://old.regeringen.ax/.composer/ls-prot/NARING/2012/N3012E12_280812.html

<http://www.pressen.se/6185152.html>

<http://m.alandstidningen.ax/nyheter/hoga-halter-fifax>

<http://m.alandstidningen.ax/nyheter/gunell-fifax-kunde-oppna>

<http://www.pressen.se/6179266.html>

<http://www.radiotv.ax/nyheter/fifax-har-ny-vd>

<http://www.pressen.se/5168842.html>

<http://www.alandstidningen.ax/ledare/ett-valavvagt-stodbeslut>

<http://www.nyan.ax/nyheter/fifax-ska-stoppa-vattenutflodet/>

<http://www.allabolag.se/5590191523/aci-sweden-ab>

<http://www.intrafish.com/news/642528/grieg-director-land-based-fish-farming-a-waste-of-money>

<http://www.intrafish.com/news/642548/letter-naive-land-based-salmon-investors-will-lose-their-shirts>

http://dspace.stir.ac.uk/handle/1893/21109#.WJShM_LIQ4A

<http://www.vt.se/nyheter/far-inte-starta-en-fiskodling-6414498.aspx>

<http://www.vt.se/nyheter/nytt-forsok-med-fiskodling-6382654.aspx>

<http://www.vt.se/nyheter/overklagar-lansstyrelsens-nej-till-fiskodling-pa-nygard-6459396.aspx>

<http://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/simrishamn-satsar-pa-laxodling>

<http://www.food-supply.se/article/view/128033/storsatsning-pa-laxodling-i-simrishamn>

<http://www.allehanda.se/opinion/insandare/manga-vinster-med-landbaserad-fiskodling>

http://www.simrishamn.se/pagefiles/6323/MC_nyhetsbrev_1_2014_slutlig.pdf

<http://tillvaxtsyd.se/konkurs-for-fiskodling-i-oved/>

<http://www.allabolag.se/5567560965/ab-allan-j-akvakultur>

<http://www.allabolag.se/5566540984/echelon-trading-ab>

<http://www.allabolag.se/5569094666/vattenbruket-i-oved-ab>

<https://www.uc.se/foretag/aff-vp/affarsfakta/branschrapport-.html>

<http://swemarc.gu.se/25svar/16>

<http://www.vn.se/article/fiskfabrik-startas-i-bor/>

<http://www.vn.se/article/vattnet-ett-problem/>

<https://www.proff.no/regnskap/aqua-contractor-international-as/%C3%A5s/akvakultur-tjenester/IFUW93R10LM/>

<http://foretak.io.no/958885911/regnskap>